

ΜΑΡΙΑ Γ. ΑΓΓΕΛΗ

Δικηγόρος, Υπεύθυνη Νομικού Τμήματος
Ελληνικού Οργανισμού Πολιτικών Επιστημόνων

ΓΙΩΡΓΟΣ Β. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Δικηγόρος, LLM, Υποψήφιος Δρ. Νομικής

ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ι. ΜΠΑΤΗΣ

Δικηγόρος, LLM, π. Γενικός Γραμματέας ΔΣ ΕΑΝΔΑ

**ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ
ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ**

Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι,

Από τις δεκάδες χιλιάδες προσφυγές που κατατίθενται ετησίως ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό (περίπου 5%) καταφέρνουν να περάσουν το στάδιο του παραδεκτού και καταλήγουν στην έκδοση επί της ουσίας απόφασης (judgment).

Ενόψει αυτού – και λαμβανομένου υπόψη ότι η διαδικασία ενώπιον του ΕΔΔΑ είναι κατά κανόνα γραπτή (ακροαματική διαδικασία διεξάγεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις) – προκύπτει ότι η **ορθή σύνταξη και κατάθεση της προσφυγής διαδραματίζει τον πλέον καθοριστικό ρόλο στην πορεία της υπόθεσης ενώπιον του Δικαστηρίου.**

Σε αυτό ακριβώς αποσκοπεί ο παρών οδηγός, ο οποίος δεν διεκδικεί δάφνες επιστημονικού πονήματος, εξού και δεν περιλαμβάνει θεωρητικό περιεχόμενο ούτε παραπομπές σε μελέτες για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ειδικότερα, επιχειρείται η κωδικοποίηση και συστηματική παρουσίαση του συνόλου των συμβουλευτικών κατευθύνσεων που παρέχονται από το ίδιο το Δικαστήριο, συγκεντρώνοντας τους συνδέσμους (links) προς όλα τα χρήσιμα έγγραφα που διατίθενται μέσω της επίσημης ιστοσελίδας του (<http://www.echr.coe.int>), τα οποία ο δικηγόρος καλείται να μελετήσει προσεκτικά· εξού και ο παρών οδηγός μπορεί να αξιοποιηθεί αποκλειστικά σε ηλεκτρονική μορφή, προκειμένου να είναι τεχνικά δυνατή η χρήση των επισυναπτόμενων συνδέσμων.

Είθε να αποτελέσει ένα πρακτικό και χρήσιμο βοήθημα για το νέο συνάδελφο, ο οποίος αναλαμβάνει να συντάξει και να καταθέσει προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΑ, με έμφαση σε όλα εκείνα τα – ουκ ολίγα – σημεία τα οποία διαχρονικά συνεπάγονται την απόρριψη της συντριπτικής πλειονότητας των προσφυγών.

Αθήνα, Δεκέμβριος 2016

Μαρία Γ. Αγγελή,

Δικηγόρος, Υπεύθυνη Νομικού Τμήματος
Ελληνικού Οργανισμού Πολιτικών Επιστημόνων

Γιώργος Β. Αργυρόπουλος,

Δικηγόρος, LLM, Υποψήφιος Δρ. Νομικής

Βενιαμίν Ι. Μπατής,

Δικηγόρος, LLM, π. Γενικός Γραμματέας ΔΣ ΕΑΝΔΑ

Διάγραμμα ύλης

1. Η προσφυγή

- 1.1. Το έντυπο της προσφυγής
- 1.2. Ομαδικές προσφυγές
- 1.3. Ταχυδρομική αποστολή της προσφυγής
- 1.4. Πληρεξούσιο

2. Προσωρινά μέτρα

- 2.1. Αντικείμενο των προσωρινών μέτρων
- 2.2. Μορφή της αίτησης προσωρινών μέτρων
- 2.3. Αποστολή της αίτησης προσωρινών μέτρων (με επιστολή ή fax)
- 2.4. Πληρεξούσιο

3. Οι προϋποθέσεις του παραδεκτού της προσφυγής

- 3.1. Εξάντληση των εσωτερικών ενδίκων μέσων
- 3.2. Προθεσμία έξι (6) μηνών
- 3.3. Παραβίαση δικαιώματος της ΕΣΔΑ
- 3.4. Σημαντική βλάβη του προσφεύγοντος

Επίλογος

1. Η προσφυγή

Σύμφωνα με το άρθρο 34 της [Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου \(ΕΣΔΑ\)](#), το Δικαστήριο μπορεί να επιληφθεί της εξέτασης προσφυγής που υποβάλλεται από κάθε φυσικό πρόσωπο, μη κυβερνητικό οργανισμό ή ομάδα ατόμων, που ισχυρίζεται ότι είναι θύμα παραβίασης, από κράτος μέρος της Σύμβασης, των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στην ΕΣΔΑ ή στα Πρωτόκολλά αυτής.

1.1. Το έντυπο της προσφυγής

Η προσφυγή πρέπει, σύμφωνα με το [άρθρο 47](#) του Εσωτερικού Κανονισμού του Δικαστηρίου, να κατατίθεται με συμπλήρωση του ειδικού εντύπου που διατίθεται από το ίδιο το Δικαστήριο.

Συγκεκριμένα, ο ενδιαφερόμενος πρέπει:

- α) να κατεβάσει το [έντυπο της προσφυγής](#), στο οποίο είναι ενσωματωμένη και η πληρεξουσιότητα.
- β) να το συμπληρώσει (κατά προτίμηση ηλεκτρονικά), και
- γ) να το εκτυπώσει.

Σε περίπτωση εκτύπωσης και μεταγενέστερης (χειρόγραφης) συμπλήρωσης, το περιεχόμενο πρέπει να είναι ευανάγνωστο.

Το ανωτέρω έντυπο της προσφυγής διατίθεται στα ελληνικά, καθώς η προσφυγή μπορεί να συμπληρωθεί σε οποιαδήποτε από τις επίσημες γλώσσες των κρατών μερών της Σύμβασης (όχι αποκλειστικά στα αγγλικά ή τα γαλλικά, που είναι οι επίσημες γλώσσες του Δικαστηρίου).

1.2. Ομαδικές προσφυγές

Όταν υπάρχουν περισσότεροι από πέντε προσφεύγοντες ([ομαδικές προσφυγές](#)), μαζί με τα έντυπα της προσφυγής και τα συνημμένα έγγραφα θα πρέπει να παρέχεται και ο [ειδικός πίνακας με τα απαιτούμενα στοιχεία ταυτοποίησης](#) για κάθε προσφεύγοντα.

1.3. Ταχυδρομική αποστολή της προσφυγής

Το έντυπο της προσφυγής, πλήρως συμπληρωμένο, πρέπει να αποσταλεί ταχυδρομικώς, μαζί με όλα τα απαραίτητα έγγραφα, στο Δικαστήριο, στη διεύθυνση:

The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
F-67075 Strasbourg cedex
France

Η κατάθεση και εξέταση της προσφυγής είναι δωρεάν.

1.4. Πληρεξούσιο

Αν ο προσφεύγων δεν είχε εκπρόσωπο κατά τη συμπλήρωση του εντύπου προσφυγής ή αν επιθυμεί να αλλάξει τον εκπρόσωπο που είχε ορίσει με αυτό, πρέπει να χρησιμοποιήσει το ειδικό έντυπο [πληρεξουσίου](#).

Παράρτημα I – Η προσφυγή:

- [Πληροφοριακό Δελτίο για τη συμπλήρωση του εντύπου προσφυγής](#)
- [Πώς να υποβάλετε μία έγκυρη προσφυγή](#) (video – αγγλική έκδοση)
- [Η προσφυγή σας στο ΕΔΔΑ: Πώς να προσφύγετε και πώς θα διεκπεραιωθεί η προσφυγή σας](#) (αγγλική έκδοση)

2. Προσωρινά μέτρα

Σύμφωνα με το άρθρο 39 του [Εσωτερικού Κανονισμού του Δικαστηρίου](#), προσωρινά μέτρα μπορούν να διαταχθούν, κατόπιν αιτήματος ενός διάδικου μέρους ή άλλου ενδιαφερομένου ή αυτεπαγγέλτως, προς το συμφέρον των μερών ή για την ομαλή διεξαγωγή της δίκης.

2.1. Αντικείμενο των προσωρινών μέτρων

Αντικείμενο των προσωρινών μέτρων είναι συνήθως η αποχή του αντίστοιχου κράτους από κάποιες ενέργειες προκειμένου να μη συντελεστούν σοβαρές παραβιάσεις της Σύμβασης (επικείμενος κίνδυνος ανεπανόρθωτης βλάβης – π.χ. κίνδυνος ζωής, βασανιστήρια – απάνθρωπη / εξευτελιστική μεταχείριση, απέλαση / έκδοση ατόμων σε χώρες όπου κινδυνεύουν να υποστούν βασανιστήρια ή θανατική ποινή).

2.2. Μορφή της αίτησης προσωρινών μέτρων

Στην πρώτη σελίδα της αίτησης προσωρινών μέτρων πρέπει να αναγράφεται:

«*Rule 39. Urgent*»

Όνομα υπευθύνου (όνομα και στοιχεία επικοινωνίας):

Αν πρόκειται για περίπτωση απέλασης / έκδοσης, πρέπει να αναγράφεται ειδικότερα η ημερομηνία και η ώρα που πρόκειται να λάβει χώρα καθώς και ο προορισμός.

Το αίτημα πρέπει να είναι συγκεκριμένο, πλήρες, στοιχειοθετημένο, συνοδευόμενο από αντίγραφα όλων των σχετικών αποφάσεων εθνικών δικαστηρίων, επιτροπών ή άλλων οργάνων καθώς και από οποιοδήποτε άλλο έγγραφο από το οποίο να αποδεικνύονται οι προβαλλόμενοι ισχυρισμοί.

Αν είναι δυνατόν, πρέπει να συνοδεύεται από ένα σωστά συμπληρωμένο έντυπο προσφυγής.

2.3. Αποστολή της αίτησης προσωρινών μέτρων (με επιστολή ή fax)

Οι αιτήσεις προσωρινών μέτρων:

- α) αποστέλλονται στο Δικαστήριο, κατά προτίμηση με fax, στον αριθμό: +33 (0)3 88 41 39 00, προκειμένου να είναι εφικτή η άμεση εξέτασή τους, και
- β) παραλαμβάνονται Δευτέρα έως Παρασκευή, από τις 8 π.μ. έως τις 4.00 μ.μ. (GMT+1), αλλιώς κατά κανόνα δεν εξετάζονται αυθημερόν.

2.4. Πληρεξούσιο

Αν το αίτημα υποβάλλεται από εκπρόσωπο, πρέπει να συμπληρωθεί και να αποσταλεί σχετικό πληρεξούσιο αμέσως ή μέσα στις επόμενες ημέρες.

Παράρτημα II – Προσωρινά μέτρα:

→ [Πρακτικές οδηγίες](#)

→ [Γενική παρουσίαση](#) (αγγλική έκδοση)

3. Οι προϋποθέσεις του παραδεκτού της προσφυγής

Σύμφωνα με το άρθρο 35 της [Σύμβασης](#), το Δικαστήριο δεν μπορεί να επιληφθεί προσφυγής παρά μόνο αφού εξαντληθούν τα εσωτερικά ένδικα μέσα και εντός προθεσμίας έξι (6) μηνών από την ημερομηνία της τελικής απόφασης. Δεν εξετάζονται ανώνυμες προσφυγές (αν και ο προσφεύγων μπορεί να ζητήσει να μην αποκαλυφθεί η ταυτότητά του) ή ουσιαστικά όμοιες με προσφυγές που έχουν προηγουμένως εξεταστεί από το Δικαστήριο ή έχουν ήδη υποβληθεί σε άλλο διεθνές δικαιοδοτικό όργανο (π.χ. Επιτροπή Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων). Η προσφυγή κηρύσσεται απαράδεκτη όταν είναι ασυμβίβαστη προς τις διατάξεις της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, προφανώς αβάσιμη ή καταχρηστική, ή ο προσφεύγων δεν έχει υποστεί σημαντική βλάβη.

Με βάση τα στατιστικά του έτους 2015 ([facts about admissibility](#)), από τις 45.576 προσφυγές οι οποίες κρίθηκαν από το δικαστήριο:

- α) 36.740 (81%) απορρίφθηκαν ως απαράδεκτες,
- β) 6.395 (14%) διεγράφησαν από το πινάκιο, και
- γ) μόλις 2.441 (5%) κατέληξαν σε έκδοση επί της ουσίας απόφασης.

Ειδικότερα δε, από τις προσφυγές που απορρίφθηκαν ως απαράδεκτες:

- α) το 57% απορρίφθηκαν ως προφανώς αβάσιμες,
- β) το 14% απορρίφθηκαν λόγω μη εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων,
- γ) το 11% απορρίφθηκαν ως εκπρόθεσμες,
- δ) το 10% απορρίφθηκαν επειδή είχαν χαρακτήρα ένδικου μέσου κατά αποφάσεων εθνικών δικαστηρίων, και
- ε) το 8% απορρίφθηκαν ως ασυμβίβαστες προς τις διατάξεις της Σύμβασης.

3.1. Εξάντληση των εσωτερικών ενδίκων μέσων

Πριν από την κατάθεση προσφυγής ενώπιον του ΕΔΔΑ, πρέπει να έχει εξαντληθεί κάθε διαθέσιμο και αποτελεσματικό εσωτερικό ένδικο μέσο, με προβολή (έστω και στον τελευταίο βαθμό) των ισχυρισμών για συγκεκριμένες παραβιάσεις δικαιωμάτων της ΕΣΔΑ (τουλάχιστον κατ' ουσία, έστω και χωρίς επίκληση των άρθρων της Σύμβασης).

Δεν απαιτείται να εξαντληθούν τα εσωτερικά ένδικα μέσα όταν αυτό θα ήταν μάταιο ή αναποτελεσματικό (π.χ. όταν διαπιστώνεται πρακτική επανάληψη πράξεων αντίθετων στη Σύμβαση).

3.2. Προθεσμία έξι (6) μηνών

Η εξάμηνη προθεσμία εκκινεί από την επομένη της ημέρας κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος μπορούσε να λάβει επαρκή γνώση της τελικής απόφασης:

- α) αν προβλέπεται επίδοση, από την επομένη της επίδοσης,
- β) αν δεν προβλέπεται επίδοση, από την επομένη της ημέρας κατά την οποία μπορούσε να λάβει γνώση του περιεχομένου της (π.χ. για τα ελληνικά ανώτατα δικαστήρια λαμβάνεται υπόψη η ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση κατατίθεται στο αρχείο και μπορεί να χορηγηθεί ακριβές αντίγραφο αυτής).

Όταν δεν υφίστανται αποτελεσματικά εσωτερικά ένδικα μέσα για να εξαντληθούν, η εξάμηνη προθεσμία εκκινεί από την ημερομηνία πραγμάτωσης των καταγγελλόμενων πράξεων ή μέτρων ή από την ημερομηνία που ο ενδιαφερόμενος λαμβάνει γνώση αυτών ή υφίσταται την αντίστοιχη ζημία.

Σύμφωνα με το [άρθρο 47](#) του Εσωτερικού Κανονισμού του ΕΔΔΑ, ως ημερομηνία κατάθεσης της προσφυγής λογίζεται η ημερομηνία κατά την οποία ένα πλήρως συμπληρωμένο έντυπο προσφυγής αποστέλλεται στο Δικαστήριο (ημερομηνία σφραγίδας ταχυδρομείου).

Σημείωση: Η κατά τα ανωτέρω εξάμηνη προθεσμία θα μειωθεί σε τέσσερις μήνες μόλις τεθεί σε ισχύ το [15^ο Πρωτόκολλο](#) της Σύμβασης.

3.3. Παραβίαση δικαιώματος της ΕΣΔΑ

Αντικείμενο της προσφυγής μπορεί να είναι – αποκλειστικά – η παραβίαση δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στην ΕΣΔΑ και τα Πρωτόκολλα της: όχι παραβιάσεις κανόνων του εθνικού (ουσιαστικού ή δικονομικού δικαίου) ή άλλων διεθνών νομικών κειμένων.

Για το περιεχόμενο και την έκταση της προστασίας των δικαιωμάτων στο πλαίσιο της ΕΣΔΑ, χρήσιμη είναι, πριν από τη σύνταξη της αντίστοιχης προσφυγής, η αναζήτηση και μελέτη της σχετικής νομολογίας του Δικαστηρίου στη βάση δεδομένων του: <http://hudoc.echr.coe.int>

3.4. Σημαντική βλάβη του προσφεύγοντος

Ο προσφεύγων δεν χρειάζεται να έχει την ιθαγένεια κράτους μέρους της Σύμβασης, αρκεί η παραβίαση της Σύμβασης να αποδίδεται σε (νομοθετικό, διοικητικό ή δικαιοδοτικό) όργανο τέτοιου κράτους.

Πρέπει είτε να θίγεται άμεσα από το επίδικο μέτρο (άμεσο θύμα) είτε να καταθέτει την προσφυγή ως οικείος του εξαφανισθέντος / αποβιώσαντος και να προβάλλει αιτιάσεις σχετικά με το θάνατο ή την εξαφάνισή του (έμμεσο θύμα).

Η ιδιότητα του θύματος μπορεί να αναγνωριστεί και όταν η επίδικη νομοθεσία δεν μπορεί να αποδειχτεί ότι εφαρμόστηκε στη δική του περίπτωση εξαιτίας του απόρρητου χαρακτήρα των μέτρων ή όταν αποδεικνύεται εύλογα και πειστικά ότι συντρέχει κίνδυνος εφαρμογής της (δυνητικό θύμα).

Με το 14^ο Πρωτόκολλο, ως προϋπόθεση του παραδεκτού της προσφυγής ορίζεται πλέον και η διαπίστωση σημαντικής βλάβης του προσφεύγοντος, εκτός αν ο σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου απαιτεί την εξέταση της προσφυγής ή αν η υπόθεση δεν έχει εξεταστεί δεόντως από εθνικό δικαστήριο.

«Σημαντική βλάβη» υφίσταται όταν η παραβίαση του δικαιώματος ανέρχεται σε ένα ελάχιστο επίπεδο σοβαρότητας και δεν είναι αμιγώς τεχνικής φύσεως ή μικρής σημασίας, λαμβάνοντας υπόψη τόσο την υποκειμενική αντίληψη του προσφεύγοντος όσο και το αντικειμενικό διακύβευμα της υπόθεσης.

Ασήμαντη βλάβη μπορεί να συντρέχει όταν οι οικονομικές επιπτώσεις της παραβίασης ανέρχονται σε ποσό μικρότερο ή ίσο των πεντακοσίων ευρώ.

Παράρτημα III – Οι προϋποθέσεις του παραδεκτού της προσφυγής:

→ [Πρακτικός οδηγός επί των προϋποθέσεων παραδεκτού](#) (γ' έκδοση, 1-1-2014)

→ [Video για τις προϋποθέσεις παραδεκτού](#)

Επίλογος

Αν και κατά την κατάθεση της προσφυγής δεν είναι υποχρεωτική η εκπροσώπηση του προσφεύγοντος από δικηγόρο, τυχόν κατάθεση προσφυγής από μη δικηγόρο δεν έχει καμία τύχη να περάσει το στάδιο του παραδεκτού. Συγχρόνως και αντιστρόφως, οι προσφυγές οι οποίες περνούν το στάδιο του παραδεκτού, καταλήγουν, στην πλειονότητά τους, σε επί της ουσίας δικάϊωση του προσφεύγοντος.